

Ulkoministeriö
AI FI 53/2023
3.10.2023

Amnesty International Suomen osasto
Hietaniemenkatu 7 A
00100 Helsinki
P: 09 8562 0600
E: amnesty@amnesty.fi
W: amnesty.fi

Amnesty Internationalin lausunto ulkoasiainhallinnon uudistushankkeeseen VN/26168/2023

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Tukijoita on 10 miljoonaa, 150 maassa eri puolilla maailmaa. Amnesty on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Amnesty työskentelee kansainvälisesti ja Suomessa laaja-alaisesti ihmisoikeuksien edistämiseksi.

Amnesty International Suomen osasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Tiivistelmä

Amnesty International kehottaa pitämään ulko- ja turvallisuuspolitiikan ihmisoikeusperustaisuuden suunnitteilla olevan ulkoasiainhallinnon uudistushankkeen keskiössä ja varaamaan sen toteuttamiseen riittävät voimavarat ulkoasiainhallinnossa. Ihmisoikeusperustaisuutta tulee toteuttaa johdonmukaisesti kaikilla hallinnon tasoilla ja politiikka-aloilla. Korostamme, että ulkoasiainhallinnon organisaatorakenteen tulee myös kuvastaa Suomen pitkäaikaista ulko- ja turvallisuuspoliittista linjaa, kuten sitoutumista yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja osallistumisoikeuksien vahvistamiseen.

Suomen edustustoissa tehdään tärkeää työtä ihmisoikeuksien edistämiseksi. Tämän työn jatkuminen ja riittävä resursointi tulee varmistaa myös tulevaisuudessa. Edustustoverkkoa

kehitetessä on kiinnitettävä erityistä huomiota edustustojen keskeiseen rooliin perheenyhdistämisen mahdollistamisessa ja ihmisoikeuspuolustajien työn tukemisessa.

Amnesty peräänkuuluttaa ihmisoikeusosaamisen vahvistamista koko ulkoasiainhallinnossa. Osaamisen lisääminen on olennaisessa osassa ihmisoikeusloukkausten ehkäisemisessä ja ihmisoikeuksien toteutumisessa. On äärimmäisen tärkeää, että ulkoasiainhallinnon työntekijöiden tietämystä ihmisoikeuksista pidetään yllä säännöllisesti ja heitä koulutetaan ihmisoikeuksista. Ihmisoikeusosaamisen vahvistamisessa on huomioitava viimeaikainen uudenlainen ihmisoikeuksiin kohdistuva vastustus, kuten anti-gender-liikehdintä.

1. Johtaminen

Hallitusohjelman mukaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perustana ovat oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja demokratia.¹ Valtioneuvoston yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja syrjimättömyyden edistämistä käsittelevän tiedonannon mukaan hallitus jatkaa kansainvälisessä työssään Suomen pitkäaikaisella linjalla, jota on kuvattu muun muassa ihmisoikeuspoliittisessa selonteossa.² Valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittisessa selonteossa todetaan muun muassa ulko- ja turvallisuuspolitiikan ihmisoikeusperustaisuuden osalta, että toimivaltaiset viranomaiset ministeriöissä ja ulkomaanedustustot vastaavat aktiivisesta ja johdonmukaisesta ihmisoikeustoiminnasta ottaen huomioon oman toimintaympäristönsä haasteet ja mahdollisuudet.³

Jotta ihmisoikeudet olisivat hallitusohjelman mukaisesti Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perusta, niiden tulee olla läpileikkaavasti ja yhdenmukaisesti koko ulkoasiainhallinnossa edistettävä strateginen painopiste. Ihmisoikeuksien strateginen merkitys korostuu erityisesti Suomen ollessa YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsen, sen toimiessa Etyjin puheenjohtajana vuonna 2025 sekä sen pyrkiessä YK:n turvallisuusneuvoston jäseneksi vuosiksi 2029–2030. Panostaminen ihmisoikeuspolitiikkaan ulkoasiainhallinnon uudistuksen yhteydessä kertoo Suomen sitoutumisesta ihmisoikeuksiin.

Ihmisoikeusperustaisuuden ja ihmisoikeuksien läpileikkaavuuden tulee olla lähtökohta Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikalle. Jotta tämä toteutuisi käytännössä, ihmisoikeuksien edistämiseksi tulisi laatia konkreettisia tavoitteita myös ulkoasiainhallinnon uudistuksessa. Lisäksi kaikkien ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimijoiden ihmisoikeusasiantuntemus tulisi varmistaa ja ihmisoikeustyölle varata riittävät resurssit valtionhallinnossa. Muistutamme, että ihmisoikeuksien suojeleminen ja niiden edistäminen vaatii vahvaa sitoutumista, myös johto- ja esihenkilötasolla.

Ministeriöiden tulevaisuuskatsauksessa viime vuodelta todetaan, että Suomi rakentaa avointa ja vapaata kansalaisyhteiskuntaa globaalisti ja tukee ihmisoikeuspuolustajia sekä demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä.⁴ Amnesty peräänkuuluttaa tähän sitoutumista johtotasosta lähtien.

Ulkoministeriön yksiköiden ja ulkomaanedustustojen tekemän ihmisoikeustyön ei tulisi olla riippuvainen edustuston tai yksikön päällikön aktiivisuudesta ja kiinnostuksesta. Esimerkiksi

Suomen ihmisoikeuspuolustajatyötä koskevassa selvityksessä vuodelta 2017 todettiin, että toimintaa leimaa suuri vaihtelevuus ja epätasaisuus, mikä heikentää työn pitkäjänteisiä vaikutuksia. Selvityksen mukaan vaihtelevuutta aiheuttavat edustustojen erilaiset toimintaympäristöt ja niiden muutokset, resurssit sekä suurlähettilään intressit.⁵

2. Toimintatavat

Yhteistyö ja yhteydenpito ihmisoikeuspuolustajien kanssa

Suomi on monin tavoin osoittanut sitoutumistaan ihmisoikeuspuolustajien tukemiseen ja suojeluun⁶ ja tätä työtä tulisi jatkaa johdonmukaisesti. EU:n ihmisoikeuspuolustajia koskevat suuntaviivat⁷ sekä Suomen omat ohjeistukset antavat ihmisoikeuspuolustajien tukemiselle hyvän pohjan ja niiden toimeenpanoa tulee parantaa ja ohjeistusten hyödyntämiseen kannustaa.⁸ Amnesty pitää äärimmäisen tärkeänä, että ulkoministeriö ja Suomen ulkomaanedustustot jatkavat yhteistyötä ja yhteydenpitoa ihmisoikeuspuolustajien kanssa ja työlle varataan resursseja.

Kuten ihmisoikeuspuolustajien tukemista koskevissa ohjeistuksissa todetaan, yhteydenpito ja yhteistyö ihmisoikeuspuolustajien kanssa on tehokas tapa saada tietoa maan ihmisoikeustilanteesta ja ajankohtaisista ihmisoikeuksiin liittyvistä kysymyksistä.⁹ Erytisen hyvinä toimintatapoina korostamme ihmisoikeuspuolustajien tapaamista, yhteistilaisuuksien järjestämistä heidän kanssaan ja heidän kutsumistaan puhumaan edustuston tilaisuuksiin sekä ihmisoikeuspuolustajien toimintaan liittyvien puheenvuorojen pitämistä ja julkisia tuenilmauksia. Lisäksi edustustojen tekemä ihmisoikeuspuolustajien oikeudenkäyntien seuranta sekä oikeustapauksien esillä pito eri yhteyksissä ja tapaamisissa asemamaan edustajien kanssa on arvokasta.

3. Voimavarat

Amnesty kehottaa pitämään ulko- ja turvallisuuspolitiikan ihmisoikeusperustaisuuden suunnitteilla olevan uudistushankkeen keskiössä ja varaamaan sen toteuttamiseen riittävät voimavarat ulkoasiainhallinnossa. Ihmisoikeusperustaisuutta tulee toteuttaa johdonmukaisesti kaikilla hallinnon tasoilla ja politiikka-aloilla.

Ulkoasiainhallinnon eri politiikka-alojen on vahvistettava ja tuettava ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa eivätkä ne saa olla ristiriidassa ihmisoikeuksien kanssa. Erytistä huomiota on kiinnitettävä siihen, miten eri politiikkatoimet vaikuttavat etenkin usein haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oikeuksien toteutumiseen. Ihmisoikeuksien vahvistaminen tulisi asettaa Suomen oman vaikuttamistyön selkeäksi tavoitteeksi, jonka eteen se tekee pitkäjänteistä työtä ja varaa tälle työlle riittävät resurssit.¹⁰

Ihmisoikeussopimusten määräaikaisraportointi ja seuranta

Valtioneuvoston resurssit perus- ja ihmisoikeuksien seurannan kehittämiseen, toimeenpanon systemaattiseen edistämiseen sekä määräaikaisraportointiin sopimusvalvontaelimille ovat jääneet huomattavasti jälkeen resurssien tarpeen kasvusta. Tästä syystä muun muassa Suomen määräaikaisraportit ovat viivästyneet. Ulkoasiainhallinnon uudistuksessa on varattava riittävät resurssit ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanoa koskevaan määräaikaisraportointiin ja seurantaan. Resurssien varaaminen edesauttaisi myös valtioneuvoston tiedonannossa mainittua hallituksen vuosittaista käsittelyä kansainvälisten ihmisoikeusvalvontaelinten Suomelle antamista ratkaisuista, päätelmistä ja suosituksista sekä niiden pohjalta tehtäviä toimenpiteitä koskevaa päätöksentekoa.¹¹

1325- ja 2250- toimintaohjelmatyön tehokas toimeenpano

Väkivaltaisten konfliktien määrä maailmassa on kasvanut. Nuoret ja naiset ovat edelleen aliedustettuina rauhaan ja turvallisuuteen liittyvissä tehtävissä ja turvallisuuspoliittisessa päätöksenteossa. Toimintaympäristö on muuttunut entistä haastavammaksi esimerkiksi anti-gender-liikkeen vahvistumisen myötä. Suomen on panostettava 1325- ja 2250-toimintaohjelmien toimeenpanoon ja seurantaan niin kansainvälisesti kuin kansallisesti kaikilla hallinnonaloilla. On tärkeää, että toimintaohjelmien toteuttamiseen varataan riittävä budjetti, niitä toteutetaan yhteistyössä eri ulkoasiainhallinnon toimijoiden kanssa, niiden seurantaan panostetaan ja niiden suosituksia toimeenpannaan.

Toimeenpanoon panostaminen vaatii henkilöstö- ja budjettiresursoinnin kasvattamista merkittävästi. Myös osaamisen lisäämiseen, koordinaatioon ja valtavirtaistamiseen tulee panostaa erityisesti valtionhallinnossa.

Sateenkaari-ihmisten oikeuksien edistämisen vahvistaminen

Kestävän kehityksen keskeinen periaate on, että ketään ei jätetä jälkeen. Tästä huolimatta sateenkaari-ihmiset kaikkialla maailmassa kokevat kasvanutta syrjinnän ja väkivallan uhkaa. Myös useissa Euroopan valtioissa on todettu viime vuosina sateenkaari-ihmisten oikeuksiin liittyvää takapakkia. Sateenkaari-ihmisten oikeuksien edistämiseksi on toimittava aktiivisesti kansainvälisten instituutioiden neuvotteluissa sekä edistettävä inklusiivista ja kattavaa sukupuolen määrittelyä. Suomen on lisättävä tukea paikallisille, alueellisille ja kansainvälisille sateenkaarijärjestöille. Suomen on panostettava nykyistä enemmän sateenkaarinäkökulman valtavirtaistamiseen kehityspolitiikassa ja humanitaarisessa työssä.

Sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen ilmastotoimissa

Ilmastokriisin tasa-arvovaikutuksiin ei kiinnitetä riittävästi huomiota, vaikka ilmaston lämpenemisen vaikutuksista kärsivät usein erityisesti marginalisoidussa asemassa tai syrjinnän vaarassa olevat ihmiset kuten köyhien maiden naiset ja tytöt, alkuperäiskansat sekä

lapset, nuoret ja vanhukset. On ongelmallista, että Suomessa toteutettavan vihreän siirtymän oikeudenmukaisuutta ei juurikaan käsitellä hallitusohjelmassa. Kehitysyhteistyöhön kohdistuvat leikkaukset tulevat todennäköisesti heikentämään Suomen kansainvälistä ilmatorahoitusta ja vaikuttamaan ihmisoikeuksiin kielteisesti monin eri tavoin. Suomen tulee toteuttaa kaikessa poliittisessa työssä oikeudenmukaisia ilmastotoimia, jotka tukevat ihmisoikeuksia ja edistävät tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta.

Korostamme myös Kehityspoliittisen toimikunnan suositusten (2023) tavoin, että ilmatorahoituksen ihmisoikeusperustaisuutta tulee vahvistaa. Ihmisoikeusperustaisuuden vahvistaminen tukisi vahvemmin köyhimmissä maissa ja haavoittuvimmilla alueilla ja paikallistasolla toteutettavaa sopeutumistyötä.¹²

Ihmisoikeuspuolustajien ja riippumattoman kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien tukeminen

Ihmisoikeuspuolustajat kohtaavat häirintää sekä yksityisten että valtiollisten toimijoiden taholta. Erityisesti tämä koskettaa ihmisoikeuspuolustajainaisia ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia ihmisoikeuspuolustajia. Suomi on sitoutunut ihmisoikeuspuolustajien tukemiseen ja suojeluun. Tätä työtä tulee jatkaa johdonmukaisesti. Suomen tulee tukea aktiivisesti niin EU:n sisällä kuin sen ulkosuhteissa ihmisoikeuspuolustajien ja riippumattoman kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia ja puolustaa oikeuksia ilmaisun- ja kokoontumisvapauteen sekä järjestäytymiseen. Vapaan tiedonvälityksen sekä järjestöjen ja aktivistien legitiimin toiminnan estämiseen on puututtava ja etsittävä keinoja kansalaisyhteiskunnan äänen vahvistamiseksi.

Suomen tulisi edistää EU:n ihmisoikeuspolitiikan johdonmukaisuutta: samaan aikaan kun EU tukee ihmisoikeuspuolustajia kolmansissa maissa, se on kykenemätön puuttumaan ihmisoikeuspuolustajiin kohdistuvaan vakavaan häirintään EU:n sisällä. Amnesty toivoo Suomelta aktiivista työtä ja konkreettisia tavoitteita ihmisoikeuspuolustajien suojelemiseksi EU:n sisällä ja vaikuttamista EU:n yhteiseen ulkopoliittikkaan sen varmistamiseksi, että ihmisoikeuspuolustajia tuetaan entistä strategisemmin unionin ulkosuhteissa.

Paikallisen yhteistyön määrärahaa (PYM) on pidetty merkittävänä välineenä ihmisoikeuspuolustajien tukemisessa edustustoissa.¹³ Edustustoilla tulisi jatkossakin olla tarjolla tällaista tai muuta joustavaa, matalan kynnyksen rahoitusta paikallisten ihmisoikeusjärjestöjen ja muiden toimijoiden tukemiseen.

4. Ministeriön organisaatorakenne

Ihmisoikeusien tulee olla läpileikkaavasti ja yhdenmukaisesti koko ulkoasiainhallinnossa edistettävä strateginen painopiste ja tärkeä osa kaikkea ulkoasiainhallinnon työtä. Tämä voi toteutua vain ottamalla huomioon ne ministeriön organisaatorakenteessa. Tässä olennaisessa osassa on ennen kaikkea ihmisoikeuksien huomioiminen henkilöstöresursseissa sekä eri

ulkoministeriön yksiköiden ja edustustojen työn tukemisessa. Amnesty korostaakin ihmisoikeuspolitiikan ja ihmisoikeustuomioistuin- ja -sopimusasioiden yksiköiden rooleja ihmisoikeustyötä koordinoivina erillisinä yksikköinä ja näiden yksiköiden resurssien turvaamista. Ihmisoikeuspolitiikan yksikön roolia ja resursseja ihmisoikeuksien läpileikkaavuuden tukemisessa ja ohjaamisessa tulee vahvistaa ja ihmisoikeuksien huomioon ottaminen uusissa painopisteissä ja globaaleissa haasteissa, kuten esimerkiksi ilmastokriisi- ja tekoälykysymyksissä, tulee varmistaa.

Amnesty korostaa, että ulkoasiainhallinnon organisaatorakenteen tulee myös kuvastaa Suomen pitkäaikaista ulko- ja turvallisuuspoliittista linjaa, kuten sitoutumista yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja osallistumisoikeuksien vahvistamiseen. Valtioneuvoston elokuussa 2023 annetussa syrjimättömyyttä koskevassa tiedonannossa tästä linjasta on mainittu esimerkkeinä naisten, tyttöjen, vammaisten henkilöiden, alkuperäiskansojen ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen sekä muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeuksien edistäminen ja puolustaminen. Lisäksi EU:ssa Suomen todetaan jatkavan edelleen sukupuolten tasa-arvon, kuten itsemääräämisoikeuden ja seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeuksien, ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskevien asioiden edistämistä.¹⁴ Sitoutuminen näiden oikeuksien edistämiseen ja puolustamiseen edellyttää ennen kaikkea resurssien varmistamista ja näitä ihmisoikeuskysymyksiä seuraavien vastuuviranhaltijoiden osoittamista. Kehotammekin esimerkiksi varmistamaan, että kehityspolitiikan yksikössä on sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia seuraava viranhaltija ihmisoikeuspolitiikan yksikön tavoin.

5. Edustustoverkko

Suomen edustustoissa tehdään tärkeää työtä ihmisoikeuksien edistämiseksi. Tämän työn jatkuminen ja riittävä resursointi tulee varmistaa myös tulevaisuudessa. Edustustoverkkoa kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota edustustojen keskeiseen rooliin perheenyhdistämisen mahdollistamisessa ja ihmisoikeuspuolustajien työn tukemisessa.

Tällä hetkellä perheenyhdistämishakemuksen voi jättää vain ulkomailla oleskeleva perheenjäsen Suomen edustustossa ja hakemuksen tekeminen edellyttää, että perheenjäsen voi laillisesti saapua ja oleskella siinä maassa, jossa sijaitsevalle Suomen edustustolle hakemus tulee jättää. Perheenjäsenellä on siis oltava asianmukaiset matkustusasiakirjat ja viisumit päästäkseen edustustoon. Konfliktialueilla asuvien on kuitenkin usein mahdotonta saada tarvittavia asiakirjoja, eikä esimerkiksi Somalian kansalaisilla ole mahdollisuutta saada lainkaan Suomen tunnustamaa matkustusasiakirjaa.

Lisäksi edustustot, joissa tietyistä maista kotoisin olevat hakijat voivat perheenyhdistämishakemuksen jättää, on tarkkaan määritelty, eivätkä nämä edustustot aina ole helpoimmin hakijoille saavutettavissa olevia edustustoja. Esimerkiksi Syyriasta olevien hakijoiden täytyy matkustaa Turkkiin jättääkseen hakemuksen. Matkat edustustoon ovat pitkiä ja vaarallisia. Tarvittavien dokumenttien ja asiakirjojen hankkiminen sekä itse matka edellyttävät myös huomattavia varoja. Nämä edellä mainitut seikat tekevät perheenyhdistämisestä käytännössä mahdotonta monille. Aiemmin perheenkokoaja pystyi

jättämään hakemuksen perheenyhdistämisestä Suomessa maahanmuuttoviranomaiselle. Tähän paluu helpottaisi huomattavasti perheenyhdistämisen tielle asetettuja esteitä etenkin kansainvälistä suojelua saaneiden ihmisten kohdalla.

Kansainvälisen yhteisön ja Suomen tulee myös varautua tilanteisiin, joissa ihmisoikeuspuolustajiin kohdistuu äkillistä, vakavaa ja laajamittaista uhkaa. Tämä vaatii Suomelta tällaisille tilanteille osoitettuja erillisiä resursseja ja toimintamalleja.¹⁵ Yksi konkreettinen resurssien kohdentamisen tarve on viisumien myöntäminen ja humanitaarisen viisumin käyttöönotto. Ihmisoikeuspuolustajien viisumien hakemista ja mahdollisuutta hakea maahantulon jälkeen tilapäistä oleskelulupaa työn tekemiseksi esimerkiksi Suomesta käsin tulisi helpottaa. Viisumien ja lupien tulisi käsittää myös henkilöiden perheet, mitä myös ihmisoikeuspuolustajat itse ovat korostaneet.¹⁶ Esimerkiksi Venäjällä sateenkaarevat ihmisoikeuspuolustajat ovat jo pitkään kertoneet ongelmista, jotka liittyvät samaa sukupuolta olevien kumppanien tunnustamiseksi perheenjäseniksi viisumia haettaessa.¹⁷

6. Osaamisen kehittäminen

Koko ulkoasiainhallinnon ihmisoikeusosaamisen vahvistaminen

Valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittisen selonteon sanoin ihmisoikeusperustaisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimeenpanolle ja sitä tukevalle koulutukselle tulee varata riittävät voimavarat.¹⁸ Amnesty peräänkuuluttaa ihmisoikeusosaamisen vahvistamista koko ulkoasiainhallinnossa. Osaamisen lisääminen on olennaisessa osassa ihmisoikeusloukkausten ehkäisemisessä ja ihmisoikeuksien toteutumisessa. On äärimmäisen tärkeää, että ulkoasiainhallinnon työntekijöiden tietämystä ihmisoikeuksista pidetään yllä säännöllisesti ja heitä koulutetaan ihmisoikeuksista.

Amnesty korostaa Kehityspoliittisen toimikunnan suositusten (2023) tavoin, että ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan käytännön soveltaminen erilaisissa toimintaympäristöissä edellyttää tietoa ja osaamista. Tässä olennaisessa osassa on myös teema- ja sektorikohtaiset erityistarpeet.¹⁹ Näin ollen esimerkiksi Kavaku-kurssilla on hyvä jatkossakin käsitellä Suomen roolia ihmisoikeuksien edistämässä, kouluttaa säännöllisesti ulkoasiainhallinnon työntekijöitä ihmisoikeuksista sekä huolehtia siitä, että suurlähetystöissä on ainakin yksi ihmisoikeuskysymyksiä seuraava työntekijä.

Ihmisoikeusosaamisen vahvistamisessa on huomioitava viimeaikainen uudenvuodenlainen ihmisoikeuksiin kohdistuva vastustus. Esimerkiksi ulkoministeriön tukema selvitys on suositellut vahvistamaan kaikkien viranhaltijoiden osaamista uudenvuoden naisten ja sateenkaari-ihmisten oikeuksien heikentämistä tavoittelevan anti-gender-liikehdinnän toimintatavoista. Selvityksen mukaan osaamista ja vuorovaikutusta tulisi vahvistaa myös ulkoministeriön eri osastojen, muiden ministeriöiden sekä tutkijoiden ja kansalaisyhteiskunnan välillä, jotta tieto ajankohtaisista haasteista leviäisi ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi pystyttäisiin löytämään yhteisiä ratkaisuja.²⁰

Kunnioittavasti

Niina Laajapuro
Ihmisoikeustyön johtaja

Lisätietoja antaa: Vaikuttamistyön asiantuntija Vilja Härkönen, vilja.harkonen@amnesty.fi

Viitteet

- ¹ Valtioneuvosto 2023, Vahva ja välittävä Suomi – Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165042>, s. 157.
- ² Valtioneuvosto 2023, Valtioneuvoston tiedonanto yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämistä suomalaisessa yhteiskunnassa, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165110>, s.13.
- ³ Valtioneuvosto 2021, Valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittinen selonteko, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163674>, s. 12.
- ⁴ Valtioneuvosto 2022, Ministeriöiden tulevaisuuskatsaus 2022: Yhteiskunnan tila ja päätöksiä vaativat kysymykset, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164320>, s. 60.
- ⁵ Ulkoministeriö 2017, Ihmisoikeuspuolustajat yhä ahtaammalla – Miten Suomen tukea ihmisoikeuspuolustajille tulisi kehittää?, https://um.fi/documents/35732/0/UM_Ihmisoikeuspuolustajat_FI%20%281%29.pdf/92c5bd3e-9b15-c571-adc2-2aad239d2daa?t=1529498114547, s. 8.
- ⁶ Suomi on esimerkiksi julkaissut kansallisen ohjeistuksen (2014) tukemaan EU:n ihmisoikeuspuolustajia koskevien suuntaviivojen toimeenpanoa, ja teettänyt selvityksen (2017) ohjeistuksen toimeenpanosta. Ulkoministeriö 2017, Ihmisoikeuspuolustajat yhä ahtaammalla – Miten Suomen tukea ihmisoikeuspuolustajille tulisi kehittää?, https://um.fi/documents/35732/0/UM_Ihmisoikeuspuolustajat_FI%20%281%29.pdf/92c5bd3e-9b15-c571-adc2-2aad239d2daa?t=1529498114547.
- ⁷ Euroopan ulkosuhdehallinto, 2016, EU:n ihmisoikeuspuolustajia koskevat suuntaviivat, https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eu_guidelines_hrd_en.pdf.
- ⁸ Ulkoministeriö 2022, Tuemme yhdessä ihmisoikeuspuolustajia: Suomen ulkoasiainhallinnon ohjeet, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164416>.
- ⁹ Ulkoministeriö 2022, Tuemme yhdessä ihmisoikeuspuolustajia: Suomen ulkoasiainhallinnon ohjeet, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164416>, s. 32.
- ¹⁰ Ks. Kehityspoliittinen toimikunta 2023, Ihmisoikeusperustaisuus Suomen kehityspolitiikassa, https://www.kehityspoliittinentoimikunta.fi/wp-content/uploads/sites/27/2023/01/kpt_ihmisoikeusperustaisuus-suomen-kehityspolitiikassa_pdf.pdf, s. 48–50.
- ¹¹ Valtioneuvosto 2023, Valtioneuvoston tiedonanto yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämistä suomalaisessa yhteiskunnassa, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165110>, s. 13.
- ¹² Kehityspoliittinen toimikunta 2023, Ihmisoikeusperustaisuus Suomen kehityspolitiikassa, https://www.kehityspoliittinentoimikunta.fi/wp-content/uploads/sites/27/2023/01/kpt_ihmisoikeusperustaisuus-suomen-kehityspolitiikassa_pdf.pdf, s. 49.

-
- ¹³ Ks. esim. Ulkoministeriö 2017, Ihmisoikeuspuolustajat yhä ahtaammalla – Miten Suomen tukea ihmisoikeuspuolustajille tulisi kehittää?, https://um.fi/documents/35732/0/UM_Ihmisoikeuspuolustajat_FI%20%281%29.pdf/92c5bd3e-9b15-c571-adc2-2aad239d2daa?t=1529498114547
- ¹⁴ Valtioneuvosto 2023, Valtioneuvoston tiedonanto yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165110>, s. 7, 9.
- ¹⁵ Ks. Ihmisoikeusvaltuuskunta, 2022, Kannanotto: Hallituksen on vahvistettava vaarassa olevien ihmisoikeuspuolustajien suojelua, <https://www.ihmisoikeuskeskus.fi/uutiset/kannanotto-hallituksen-on-vahvistet/>.
- ¹⁶ Amnesty International Suomen osasto 2020, Supporting women, protecting rights – How the EU can work better to safeguard the work of WHRDs and integrate an intersectional approach, <https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/frantic/amnesty-fi/2020/05/06105303/WHRD-Report-Supporting-women-protecting-rights-May-2020.pdf>; Amnesty International 2019, Defending defenders? – an assessment of EU action on human rights defenders, <https://www.amnesty.org/en/documents/ior60/0995/2019/en/>.
- ¹⁷ Amnesty International 2019, Defending defenders? – an assessment of EU action on human rights defenders, <https://www.amnesty.org/en/documents/ior60/0995/2019/en/>.
- ¹⁸ Valtioneuvosto 2021, Valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittinen selonteko, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163674>, s. 13.
- ¹⁹ Kehityspoliittinen toimikunta 2023, Ihmisoikeusperustaisuus Suomen kehityspolitiikassa, https://www.kehityspoliittinentoimikunta.fi/wp-content/uploads/sites/27/2023/01/kpt_ihmisoikeusperustaisuus-suomen-kehityspolitiikassa_pdf.pdf, s. 52.
- ²⁰ Damjan Denkovski, Nina Bernarding & Kristina Lunz 2021, Power Over Rights: Understanding and countering the transnational anti-gender movement – A study by the Centre for Feminist Foreign Policy, supported by the German Federal Foreign Office and the Ministry for Foreign Affairs of Finland, https://centreforffp.net/wordpress/wp-content/uploads/2023/01/PowerOverRights_Volume1_web.pdf.